

УДК: 636.3.082

Періг Д.П., кандидат сільськогосподарських наук, доцент ©
Кирилів Я.І., доктор сільськогосподарських наук, професор,
чл.-кор. УААН,

*Львівський національний університет ветеринарної медицини та біотехнологій
імені С.З.Гжицького*

ПРОДУКТИВНІ ПОКАЗНИКИ ПОМІСНОГО КРОСБРЕДНОГО МОЛОДНЯКУ ОВЕЦЬ

Вивчено вікову мінливість масового росту різного за кровністю помісного кросбредного молодняку, одержаного від спаровування маток місцевих прекосів з баранами скороспілої м'ясо-вовнової породи суффольк, а також помісей, одержаних при розведенні «в собі» в постнатальному онтогенезі. Встановлено, що закономірності росту і розвитку молодняку в постнатальному онтогенезі обумовлені як явищем гетерозису, так і природними умовами їх розведення.

Ключові слова: *вівці, молодняк, ярочки, баранчики, схрещування, порода, прекося, суффольк, кросбредні помісі, ваговий та лінійний ріст, прирости, вовна.*

Вступ. Велика різноманітність природнокліматичних умов нашої країни дозволяє розводити овець різного напрямку продуктивності, але в даний час селекціонери основну увагу приділяють розвитку скороспілого м'ясо-вовнового кросбредного вівчарства, оскільки прибутки від баранини становлять понад 80% від загальних прибутків галузі. В зв'язку з тим, для підвищення м'ясності місцевого поголів'я овець та виведення нових вітчизняних високопродуктивних порід в даний час широко використовується спаровування тонкорунних і напівтонкорунних вівцематок із спеціалізованими баранами кращих порід світового генофонду м'ясного напрямку, таких як ромні-марш, лінкольн, суффольк, шароле, тексель, олібс та ін. Вівці цих порід добре трансформують корм у м'ясу і вовнову продукцію, мають високу енергію росту, що характеризує їх високу скороспілість. Здатність овець цих порід швидко рости в ранньому віці широко використовується для одержання ягнятини (молода баранина), що позитивно впливає на економічність галузі в цілому.

Матеріал і методи. З метою підвищення м'ясної продуктивності місцевих прекосів Львівщини кафедрою технології виробництва продукції дрібних тварин Львівського національного університету ветеринарної медицини та біотехнологій імені С.З.Гжицького спільно із спеціалістами кафедри вівчарства і козівництва Краківської рільничої академії (Польща) та біотехнологічного центру (с. Грядя, Львівської області) була проведена штучне осіменіння маток місцевих прекосів спермою баранів скороспілої м'ясо-вовнової породи суффольк.

Дослідження проводились на вівцефермі навчально-науково-виробничого центру “Комарнівське” ЛНУВМ та БТ імені С.З.Гжицького. Об’єктом досліджень був помісний молодняк першого і другого покоління, одержаний від схрещування вівцематок місцевих прекосів з баранами породи суффольк та від розведення їх «в собі».

Вивчення масового росту піддослідного молодняку першого покоління проводили шляхом індивідуального зважування ярочок і баранчиків в такі вікові періоди: при народженні, у 2-, 4-, 6-, 9-, 12, 15- і 18-місячному віці. Зважування піддослідних тварин проводили вранці до годівлі і напування з точністю до 0,01 кг. На підставі даних індивідуального зважування молодняку розраховано абсолютні, середньодобові прирости живої маси (1).

Вовнову продуктивність вивчали шляхом вимірювання довжини вовни в штапелю та індивідуального зважування рун під час першого стриження молодняку. Вихід митої вовни визначали на гідравлічному апараті ГПОШ-2М

Результати досліджень. Відомо, що для отримання тварин бажаного типу з високою продуктивністю та для ефективного ведення селекційної роботи, необхідно вивчити основні закономірності індивідуального росту і розвитку та вміло використовувати їх у виробничих умовах. Тому дослідження закономірностей онтогенетичного росту і розвитку молодняку, а також факторів, які їх зумовлюють, дає змогу активно впливати на них та скеровувати у бажаному напрямку.

Встановлено, що індивідуальний ріст і розвиток овець відбувається в певній закономірності, яка обумовлена як генотиповими, так і фенотиповими факторами (2, 3, 4, 5, 6, 7 та ін.). Цілком зрозуміло, що провідна роль належить генотипу тварин. В наших дослідженнях у помісних ярочок і баранчиків в процесі їх вагового росту в онтогенезі проявились як фактор генотипу, так і фактор гетерозису. Дані індивідуального зважування тварин в різні вікові періоди постнатального онтогенезу наведені в таблиці 1.

Аналіз даних табл. 1 свідчить про те, що в постнатальному онтогенезі масовий ріст помісного молодняку в окремі вікові періоди проходить неоднаково. Найінтенсивніший ріст маси тіла у молодняку овець піддослідних груп має місце у підсисний період (від народження до 4-місячного віку). За цей період жива маса ярочок першої групи в середньому збільшилася з 4,15 до 18,28, другої – з 4,20 до 22, 55, третьої – з 4,17 до 23,82 кг, а баранчиків – відповідно з 4,48; 4,45; 4,39 до 21,43; 26,34; 27,05 кг і в 4-місячному віці молоді тварини досягли відповідно 36,7; 39,7; 40,5; 35,9; 38,3; 38,5% від своєї маси тіла у 18-місячному віці. Таке істотне збільшення живої маси ярочок і баранчиків в підсисний період можна пояснити порівняно високим рівнем молочності вівцематок, особливо помісних.

В подальшому, від 4- до 9-місячного віку (пасовищний період), у молодняку овець спостерігається деяке сповільнення росту. Так, у 6-місячному віці середня жива маса ярочок піддослідних груп відповідно становила 25,35; 30,25; 31,53 кг, а баранчиків - 29,45; 36,23 та 37,16 кг, а у віці 9 місяців – відповідно у ярочок 36,24; 41,40; 42,65 кг і баранчиків 40,40; 47,55 та 48,71 кг.

Таблиця 1

Жива маса помісного молодняка овець, кг

Вік, місяців	Групи	Ярочки			Баранчики		
		n	M±m	C _v , %	n	M±m	C _v , %
при нар-ні	I покоління	8	4,15 ± 0,11	7,02	10	4,48 ± 0,10	6,70
	II покоління	15	4,20 ± 0,11	9,80	10	4,45 ± 0,10	6,74
	«в собі»	20	4,17 ± 0,10	10,46	10	4,39 ± 0,09	6,15
2	I покоління	8	14,15 ± 0,28	5,24	10	15,25 ± 0,29	5,70
	II покоління	15	15,25 ± 0,38	9,31	10	16,75 ± 0,32	5,73
	«в собі»	20	16,43 ± 0,40	10,61	10	17,24 ± 0,34	5,92
4	I покоління	8	18,28 ± 0,42	6,09	10	21,43 ± 0,53	7,41
	II покоління	15	22,55 ± 0,58	9,62	10	26,34 ± 0,55	6,26
	«в собі»	20	23,82 ± 0,59	10,80	10	27,05 ± 0,57	6,32
6	I покоління	8	25,35 ± 0,54	5,64	10	29,45 ± 0,57	5,81
	II покоління	15	30,25 ± 0,66	8,16	10	36,23 ± 0,65	5,38
	«в собі»	20	31,53 ± 0,68	9,40	10	37,16 ± 0,68	5,49
9	I покоління	8	36,24 ± 0,75	5,48	10	40,40 ± 0,62	4,60
	II покоління	15	41,40 ± 0,76	6,87	10	47,55 ± 0,68	4,29
	«в собі»	20	42,65 ± 0,76	7,77	10	48,71 ± 0,70	4,31
12	I покоління	8	38,58 ± 0,78	5,36	10	43,15 ± 0,71	4,94
	II покоління	15	43,86 ± 0,80	6,82	10	50,74 ± 0,72	4,26
	«в собі»	20	45,16 ± 0,82	7,92	10	51,92 ± 0,74	4,28
15	I покоління	8	40,78 ± 0,84	5,46	3	45,47 ± 1,17	3,64
	II покоління	15	46,54 ± 0,86	6,72	10	53,62 ± 0,76	4,25
	«в собі»	20	47,88 ± 0,86	7,83	10	54,85 ± 0,78	4,27
18	I покоління	8	49,80 ± 1,12	6,36	3	59,63 ± 1,40	3,32
	II покоління	15	56,75 ± 0,90	5,93	10	68,75 ± 0,82	3,58
	«в собі»	20	58,74 ± 0,92	6,83	10	70,25 ± 0,85	3,63

У зимово-стійловий та ранньовесняний періоди (9-15 міс.) масовий ріст піддослідного молодняка був незначним і жива маса ярочок у 15-місячному віці в середньому становила 40,78; 46,54; 47,88 а баранчиків – 45,47; 53,62 та 54,85 кг відповідно.

За період від 15 до 18 місяців (весняно-літньо-пасовищне утримання) інтенсивність масового росту ярочок і баранчиків істотно зросла і вже у 18-місячному віці середня жива маса ярочок піддослідних груп відповідно становила 49,80; 56,75 і 58,74, а баранчиків – 59,63; 68,75 і 70,25 кг.

Привертає до себе увагу те, що при однакових умовах годівлі та утримання в окремі вікові періоди у баранчиків проявляється більш висока енергія росту, ніж у ярочок. Так, якщо при народженні баранчики за живою масою в середньому переважали ярочок відповідно по групах на 330; 250 і 220 г (8,0; 5,9 і 5,3%), то при відлученні (4 міс.) ця різниця зросла до 3,15; 3,79 і 3,23 кг (17,2; 16,8 і 13,6%), у 6 місяців – до 4,1; 5,98 і 5,63 кг (16,2; 19,7 і 17,9%), у 9 місяців – до 4,16; 6,15 і 6,06 кг (11,5; 14,9 і 14,2%), у 12 місяців – до 4,57; 6,88 і 6,76 кг (11,8; 15,7 і 15,0 %), у 15 місяців – до 4,69; 7,08 і 6,97 кг (11,5; 15,2 і 14,6 %) та у 18-місячному віці – аж до 9,83; 12,0 і 11,5 кг (19,7; 21,1 і 19,6%). Таку закономірність масового росту молодняка овець в постнатальному онтогенезі

можна пояснити статевим диморфізмом і деякою мірою різною скороспілістю баранчиків та ярочок.

Характеризуючи скороспілість молодняку овець між групами, то з даних таблиці 1 видно, що найвища скороспілість притаманна помісному молодняку овець другої і третьої піддослідних груп, а найнижча – тваринам першої групи, які одержані внаслідок спаровування малопродуктивних маток місцевих прекосів з баранами породи суффолк. Так, в середньому за всі вікові періоди масового росту (від народження до 18 місяців) перевага помісей другої і третьої піддослідних груп за живою масою над помісними аналогами першої групи відповідно у ярочок становила 15,1 і 19,5, а у баранчиків – 16,6 і 19,4%.

Аналогічна закономірність спостерігається і у віковій динаміці приростів живої маси (табл. 2).

Таблиця 2

Вікова динаміка приростів живої маси молодняку овець

Вік, місяців	Групи	Прирости					
		абсолютні, кг		середньодобові, г		відносні, %	
		♀	♂	♀	♂	♀	♂
при нар-ні	I покоління	4,15	4,48	-	-	-	-
	II покоління	4,20	4,45	-	-	-	-
	«в собі»	4,17	4,39	-	-	-	-
від н-ня до 2-х міс.	I покоління	10,00	10,77	166,7	179,5	109,29	109,17
	II покоління	11,05	12,3	184,2	205,0	113,62	104,24
	«в собі»	12,13	12,85	202,2	214,2	117,77	112,16
2-4	I покоління	4,13	6,18	98,8	103,0	25,47	33,70
	II покоління	7,30	9,59	121,7	159,8	38,62	33,88
	«в собі»	7,39	9,81	123,2	163,5	36,72	33,37
4-6	I покоління	7,07	8,02	117,8	133,7	32,41	31,52
	II покоління	7,70	9,89	128,3	164,8	29,17	24,61
	«в собі»	7,71	10,11	128,5	168,5	27,86	24,01
6-9	I покоління	10,89	10,95	139,6	120,3	35,36	31,35
	II покоління	11,15	11,32	122,5	124,4	31,12	26,62
	«в собі»	11,12	11,55	122,2	126,9	29,98	25,90
9-12	I покоління	2,34	2,75	25,7	30,2	6,25	6,58
	II покоління	2,46	3,19	27,0	35,1	5,77	5,01
	«в собі»	2,51	3,21	27,6	35,3	5,72	4,99
12-15	I покоління	2,20	2,32	24,2	25,5	5,54	5,24
	II покоління	2,68	2,88	29,4	31,6	5,92	5,13
	«в собі»	2,72	2,93	30,0	32,2	5,85	5,09
15-18	I покоління	9,02	14,16	99,1	155,6	19,92	26,95
	II покоління	10,21	15,13	102,2	166,3	19,77	16,69
	«в собі»	10,86	15,40	119,3	169,2	20,37	17,36

Із даних табл. 2 видно, що найвищі середньодобові прирости живої маси помісного молодняку овець спостерігалися в період від народження до 2-місячного віку. Так, у цьому періоді середньодобові прирости живої маси по групах ярочок відповідно становили 166,7; 184,2 і 202,2, а у баранчиків – 179,5; 205,0 і 214,2 г, тоді як у віці 12-15 місяців цей показник відповідно становив лише 24,2; 29,4; 30,0; 25,5; 31,6 і 32,2 г.

Найвищі абсолютні прирости живої маси ярокоч і баранчиків відмічені протягом перших 9 місяців їх життя. Так, абсолютний приріст живої маси у ярокоч за цей період становив в середньому 32,09; 37,2 і 38,48, а у баранчиків – 35,92; 43,1 і 44,32 кг. Протягом наступних дев'яти місяців до (18-місячного віку) він різко знизився і становив в середньому у ярокоч 13,56, 15,35 і 16,09, а у баранчиків – 19,23; 21,2 і 21,54 кг, що відповідно на 42,3; 41,3; 41,8; 53,5; 49,2 і 48,6% менше, ніж за попередній період.

Цікаво також відзначити, що за приростами живої маси протягом усіх вікових періодів постнатального онтогенезу баранчики переважали своїх ровесниць ярокоч.

Отже, наведені вище дані свідчать про те, що від народження до 18-місячного віку масовий ріст тіла помісного кросбредного молодняка характеризується певною віковою мінливістю.

Як відомо, вовнова продуктивність місцевих прекосів порівняно невисока і є однією з основних причин низької господарської ефективності їх розведення. Тому місцеві прекоси вимагають породного покращення. Нашими дослідженнями показано, що в однакових умовах годівлі і утримання схрещування вівцематок місцевих прекосів з напівтонкорунними скороспілими баранами породи суффольк покращує у помісей вовнову продуктивність (табл. 3).

Таблиця 3

Вовнова продуктивність помісних ярок, $M \pm m$

Показники	Групи		
	I покоління	II покоління	«в собі»
Настриг немитої вовни, кг	2,75 ± 0,05	3,20 ± 0,06	3,45 ± 0,07
Настриг митої вовни, кг	1,28 ± 0,01	1,52 ± 0,02	1,70 ± 0,03
Вихід чистого волокна	46,5 ± 0,45	47,8 ± 0,48	49,2 ± 0,50
Природна довжина вовни, см:			
- при відлученні(4 міс.)	4,26 ± 0,09	4,35 ± 0,09	4,75 ± 0,09
- при стриженні(14 міс.)	9,0 ± 0,10	9,8 ± 0,12	11,0 ± 0,14

Із даних табл. 3 видно, що за настригом немитої вовни помісні ярки другої і третьої піддослідних груп переважають аналогів першої групи відповідно на 450 і 700 г, або на 16,3 і 25,4%. Дослідженнями показано також, що вихід чистого волокна по першій групі становив в середньому 46,5 %, а по другій і третій – відповідно 47,8 і 49,2 %.

За природною довжиною вовни ярки другої і третьої піддослідних груп переважають аналогів першої групи відповідно на 2,1 і 11,5% (при відлученні) та 8,9 і 22,2% (при стриженні).

Висновки: Результати наших досліджень свідчать про те, що в умовах Прикарпаття напівтонкорунне скороспіле м'ясо-вовнове кросбредне вівчарство, створене на основі схрещування ярок і вівцематок місцевих прекосів з напівтонкорунними короткововновими баранами породи суффольк є перспективним і в майбутньому високоприбутковим. Цифрові дані досліджень

переконливі і вказують на необхідність застосування науково-обґрунтованого методу вирощування ремонтного молодняка з врахуванням біологічних особливостей росту і розвитку тварин. Враховуючи те, що в 9-місячному віці помісні кросбредні баранчики в середньому досягають 67,8-69,3 % своєї 18-місячної живої маси, то нагул і відгодівлю їх доцільно проводити до 9-місячного віку.

Література

1. Борисенко Е.Я., Баранова К.В., Лисицын А.П. Практикум по разведению сельскохозяйственных животных. –М.: Колос, 1972. –232с.
2. Головач М.Й. Біологічні особливості та господарські показники помісних овець пренос Х латвійська темноглова і прекокс Х ромні-марш в умовах Прикарпаття. – Автореф. дис.... канд с.-г. наук. – Львів, 1996. – 23 с.
3. Свечин К.Б. Индивидуальное развитие сельскохозяйственных животных. –К.: Урожай, 1976. –288с.
4. Терек В.И. Особенности онтогенетического роста и развития молодняка закарпатских тонкорунных овец типа прекокс // Зб. Овцеводство, в. 24. –К.: Урожай, 1987. –С. 49-51.
5. Терек В.І., Гіль Л.Г. Онтогенетичний ріст і розвиток молодняка поліпшених гірськокарпатських овець. // Тези доп. міжн. наук конф. присв. 110 роковинам від дня заснування інституту (1881-1991). – Львів, 1991. – С. 50.
6. Терек В.І., Періг Д.П., Гіль Л.Г. Вікова мінливість масового та лінійного росту молодняка овець української гірськокарпатської породи //Ж. Сільський господар. – Львів, 1998. - № 4. – С. 4-5.
7. Кравців Р.Й., Кирилів Я.І., Періг Д.П. Вікова мінливість масового та лінійного росту помісного молодняка овець в постнатальному онтогенезі //Наук. вісник ЛНАВМ ім. С.З.Гжицького. -Львів, 2004. -Т.7 (№1), ч.1. –С. 8-12.

Summary

D.P. Perig, candidate of agricultural sciences, assistant professor
Ya.I. Kyryliv, doctor of agricultural sciences, professor, corresponding member of
UAAS

*Lviv national university of veterinary medicine and biotechnologies named after
S.Z.Gzhytskyj*

THE PRODUCTIVE INDICES OF MIXED CROSSBREED YOUNG SHEEP

Age changeability of mass growth of different mixed crossbreed young sheep by blood relationship, have gotten from mating of female local crossing with rams of precocious meat and wool breed Suffolk, and also crossbreed, received during breeding at postnatal ontogenesis were studied.

It was set up, that growth and development regularity of young sheep during postnatal ontogenesis are stipulated as by heterosis phenomenon, as by natural conditions of their breeding.

Стаття надійшла до редакції 1.09.2010